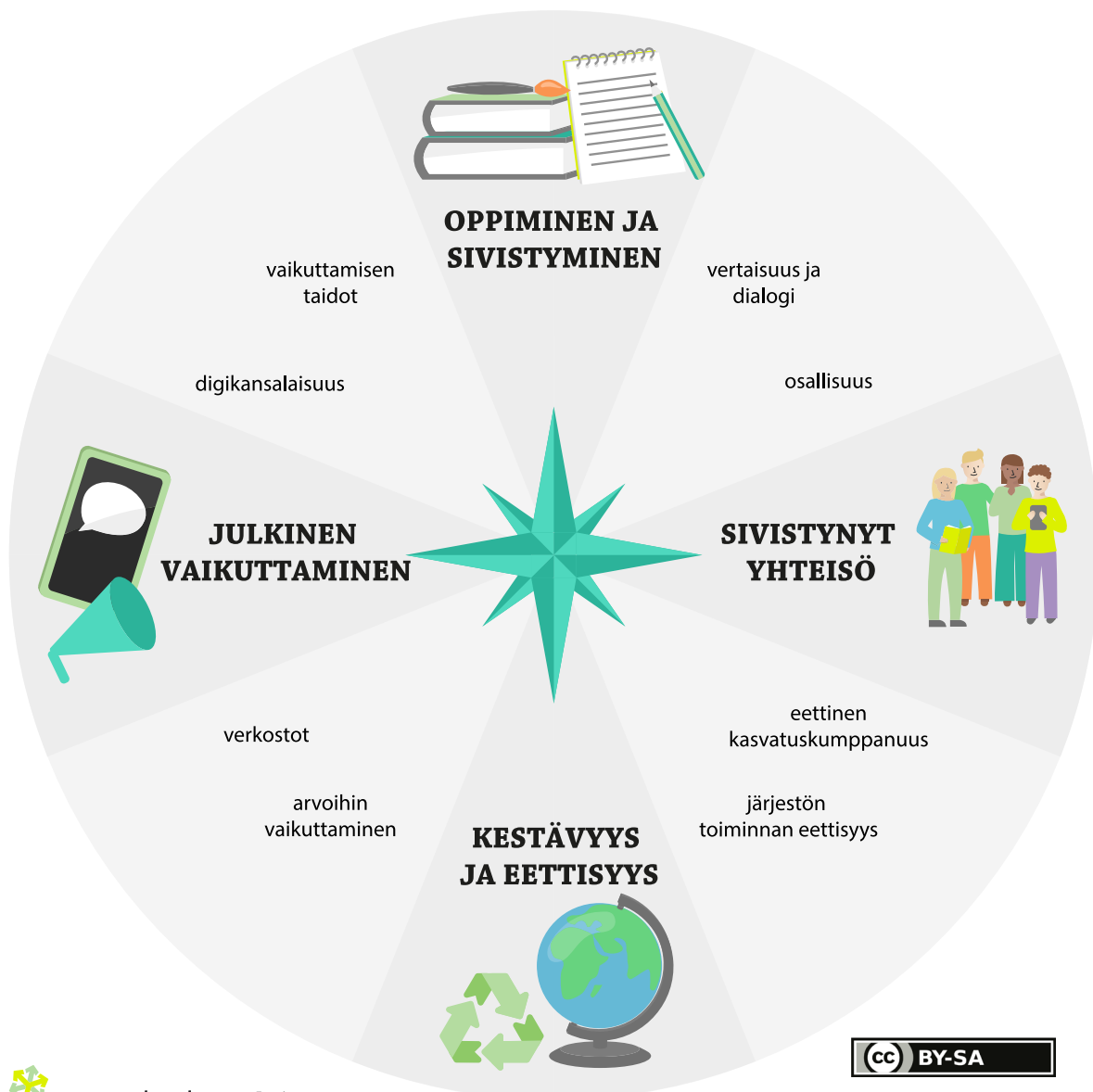

Sivistysvisio

2020-luvun lopulla järjestöt ovat löytäneet uudelleen paikkansa sivistäjinä avoimessa kansalaisyhteiskunnassa. Järjestöjen tarjoaman ja vaaliman sivistyksen ytimenä on yhdessä sivistyminen oppimalla ja maailman muuttaminen vaikuttamalla. Sivistyneinä yhteisöinä järjestöt tekevät edustamiaan arvoja todeksi edistämällä osallisuutta, dialogia, demokratiaa ja kestäväää elämää.

Järjestöllinen sivistys koostuu neljästä ulottuvuudesta. Näiden leikkauspisteissä esiintyy ilmiöitä, jotka ovat nousseet tai tunnistettu nousevan tärkeiksi trendeiksi, kun puhutaan järjestöjen sivistysroolista.

Oppiminen ja sivistyminen tulevat olemaan tulevaisuudessakin olennainen osa järjestöllistä sivistystä. Järjestöt tarjoavat tilaisuuksia kouluttautumiseen ja yhteiseen opiskeluun. Ihmisten yhteisen opiskelun ja toiminnan kautta oppimisesta tulee sivistystä ja jokainen toimintaan osallistuva luo sitä osaltaan.

Oppiminen, sivistyminen ja sivistyneen yhteisön ulottuvuudet leikkaavat seuraavien nousevien teemojen kohdalla:

Vertaisuuden sivistyksellinen merkitys jatkaa vahvistumistaan, sillä yhteiskehittäminen ja järjestöjen mahdollistama **dialogi** korostuvat aikana, jolloin polarisaatio on voimakasta. Dialogi on tärkeä toivon ja voimaantumisen lähde sekä demokratian vahvistaja (Fields, Lihavainen & Vainio-Östergård 2021; Martela 2018, Freire 2016).

Osallisuuden kokemuksen vahvistaminen on enenevässä määrin esillä järjestöissä. Osallisuuden kokemuksen vahvistuminen näkyy yksilön kiinnittymisenä yhteisöön ja toimijuuden kokemuksen vahvistumisena. Osallistuminen järjestön toimintaan mahdollistaa osallistujan identiteettityön. Identiteettityö on olennaista järjestöllisessä sivistyksessä, koska se motivoi ihmisiä toimimaan. Osallisuuden kokemukselle ja sivistymisen prosessille on yhteistä yksilön autonomian vahvistuminen. Järjestöjen tulee kyetä rohkaisemaan uusia ihmisiä mukaan. Erityisen tärkeää on rohkaista heitä, jotka eivät muuten koe esimerkiksi aikuiskoulutukseen osallistumista omakseen. (Jurvansuu, Kaskela & Tourunen 2021; Nivala 2019.)

Järjestön tulee osoittaa toiminnallaan esimerkkiä, eli olla **sivistynyt yhteisö**. Kansainvälisesti huolta on aiheuttanut järjestöjä kohtaan koetun luottamuksen väheneminen. Järjestöjen tulee kyetä huolehtimaan siitä, että niihin ja niiden tuottamaan tietoon luotetaan ja että yhdistyksissä ja järjestöissä voidaan oppia elämään yhdessä.

Sivistynyt yhteisö ja kestävyys leikkaavat seuraavien nousevien teemojen kohdalla:

Kaikenikäiset järjestön sivistystehtävästä osalliseksi tulevat ihmiset tarvitsevat **eettistä kasvatuskumppanuutta** muutokseen oppimisessa. Järjestöt ovat itsessään tässä merkittäviä, sillä into vapaaehtoistyöhön on suurta. Vapaaehtoistyön kautta kiinnitytään järjestöjen yhteisöihin ja toimintaa tehdään yhdessä. Yhteisöissä opitaan ja vahvistetaan keskinäistä ja ryhmäraajat ylittävää luottamusta (Lihavainen & Fields 2021; Kansalaisareena 2021).

Järjestön oman toiminnan on oltava vahvemmin **eettistä**. Järjestöiden tulee vaalia yhdenvertaisuutta ja demokratian periaatteita, olla avoimia myös taloudellisesti sekä huolehtia toimintansa kestävydestä. Eettisyyden vaatimus nousee erityisesti jäsenistöstä. Järjestöjen on osoitettava omat arvonsa todeksi (esim. Cordery & Belal 2019).

Järjestöjen sivistystehtävän taustalla on ajatus kulkemisesta kohti parempaa. Jäsenistöstä nousee nyt uusia tarpeita **kestävään elämään ja eettisyyteen** liittyvään yhteiseen oppimiseen. Järjestöissä yhdessä opiskellen voidaan jakaa viheliäisiin ongelmiin, kuten ilmastomuutokseen, liittyviä tunteita ja muuttaa ahdistus toivoksi ja yhteiseksi toiminnaksi.

Kestävyyden ja eettisyyden ulottuvuus ja julkinen vaikuttaminen leikkaavat seuraavien nousevien teemojen kohdalla:

Järjestöjen julkisesti ilmaistut arvot koskevat usein oikeudenmukaisuutta ja yhdenvertaisuutta. **Arvoaikuttaminen** vaatii selkeyttä, puhuttelevuutta ja ratkaisukeskeisyyttä. Järjestöt kilpailevat näkyvyydestä ja niiden rooli on muuttumassa, kun esimerkiksi jäsenyys ja osallistuminen ovat murroksessa. Voidakseen muuttaa maailmaa niiden tulee rohkeasti uudistua, puhutella uusia yleisöjä ja tarjota heille tilaa sivistymiselle (esim. Divjak & Forbici 2018).

Järjestöjen **verkostoituminen** on pitkäkestoinen trendi osaamistarpeiden kehittymisen perusteella. Järjestöt vaikuttavat verkostoissa erityisesti päättäjiin. Lisäksi niiden yhteinen toiminta rakentaa tulevaisuudessakin kansalaisyhteiskuntaa dialogin ja sivistyksen tilana ja mahdollistaa paremmin viheliäisiin ongelmiin tarttumisen. (Halava, Pantzar & Lukin 2018.)

Julkinen vaikuttaminen on maailman muuttamista: se merkitsee paitsi yhteyksiä päättäjiin myös järjestöjen kykyä ottaa itselleen tilaa niille tärkeiden aiheiden ympärillä käytävässä julkisessa keskustelussa. Järjestöjen toimintakykyyn vaikuttaa tulevaisuudessa erityisesti ”sydänten ja mielten” voittaminen.

Julkinen vaikuttaminen sekä oppiminen ja sivistyminen leikkaavat seuraavien nousevien teemojen kohdalla:

Vaikuttamistaitojen sekä muiden järjestötoiminnan taitojen opiskelu säilyy järjestöissä tärkeänä toimintamuotona. Sivistäjinä järjestöjen tehtävä on auttaa jäseniään, vapaaehtoisia ja muita ottamaan taidot käyttöönsä yhteisen hyvän edistämiseksi. Se vaatii rinnalla kulkevaa demokratiakasvatusta ja yhteisön sisäisiä vaikuttamisen mahdollisuuksia.

Digikansalaisuus on koronapandemian jälkeen merkittävässä roolissa järjestöjen toiminnassa. Niiden sivistystehtävänä on digilukutaidon vahvistaminen. Toinen tärkeä tehtävä on vaikuttaminen siihen, millä – ja kenen – ehdoilla digitalisoituvaa yhteiskuntaa ja palveluita kehitetään ja yksilöistä kerätään ja säilötään tietoa, ja miten polarisaatio vältetään (Halava, Pantzar & Lukin 2018).

Järjestöille tärkeää on muutos. Sitä tukee transformatiivinen, eli uudistava, oppiminen. Järjestöt ja pienet yhdistykset ovat jäsenineen, verkostoineen ja moninaisine toimintamuotoineen monimutkaisia organisaatioita, joiden täytyy jatkuvasti muuttua, jotta ne voivat ylläpitää arvojaan. Sen lisäksi järjestöillä on tarve olla mukana yhteiskunnan muutoksessa tarjoamalla tuoreita näkökulmia ja mahdollistamalla mahdollisimman monen osallistuminen. Lisäksi järjestöt vaikuttavat myös yhteiskunnan sivistysihanteiden määrittelyyn, eli siihen, mitä pidämme tärkeänä ja tavoiteltavana.

Transformaatiota kuvataan usein toisiinsa vaikuttavina kehinä (esim. Lahti 2020, O'Brien & Sygna 2013; Sharma 2007). Sisin kehä on käyttäytymisen ja teknologian kehä. Keskimmaisella kehällä ovat järjestelmät ja rakenteet, joihin järjestökin yrittävät vaikuttaa. Uloin kehä koskee arvoja ja tapoja ajatella. Se on vähiten konkreettinen, mutta muutoksen ja sivistyksen syvintä ydintä.

Järjestöjen sivistyksellinen toiminta on merkittävää siinä mielessä, että siitä seuraa usein käyttäytymisen muutosta esimerkiksi kestävien elämäntapojen muodossa. Monille järjestötoiminta on demokratian koulu, jossa opitaan vaikuttamaan asioihin.

Järjestöt aatteellisina yhteisöinä vaikuttavat monin tavoin myös arvoihimme ja uskomuksiimme, eli uloimpaan kehään, mutta tätä on vaikeampi hahmottaa, koska se ei aina ole mitattavissa. Esimerkiksi järjestöjen koulutustoiminta on aiempaa lyhytkestoisempaa ja keskittyy vahvasti tietoihin ja taitoihin, jolloin aikaa ja tilaa omien ajatusten ja tunteiden haastamiselle ja taitojen hallinnan ylittävälle sivistymiselle jää niukasti.

Jotta järjestöt pystyvät sivistämään ihmisiä tulevaisuudessa, niiden tulisi toimia seuraavasti:

- Järjestöissä tulee olla muitakin tiloja sivistymiselle kuin koulutus. Sivistämisessä ja kouluttamisessa tulisi suosia vertaisopiskelun kaltaisia oppimistapoja, jotka sitouttavat jäsenet ja muut osalliset henkilökohtaisella tasolla sivistymiseen. Digikansalaisuus on tulevaisuudessa tärkeä järjestöllisen sivistymisen aihe.
- Järjestöjen tulee laajentaa toimintaansa ja sivistymisen mahdollisuuksia uusille ihmisryhmille, etenkin heille, joita muu sivistyksellinen toiminta ei puhuttele.
- Järjestöjen tulee elää edustamansa arvot toteen. Oikeudenmukaisuuden kaltaisten arvojen tulee näkyä niiden jokapäiväisessä toiminnassa, jotta jäsenet kokevat ne omakseen ja tulevat toiminnasta osallisiksi.
- Järjestöjen tulee vaikuttamistyössään vaikuttaa aiempaa enemmän ihmisten ja yhteiskunnan arvoihin. Se vaatii näkyvyyttä julkisessa keskustelussa ja dialogin vaalimista.
- Järjestöjen on tärkeää tehdä oikeita asioita oikeilla tavoilla. Jäsenet haluavat ennistä enemmän, että toiminta on kestävällä pohjalla. Tästä tulee myös keskustella järjestöissä.
- Järjestöjen sivistystehtävänä on myös luoda toivoa. Toivoa voidaan luoda mahdollistamalla tulevaisuusajattelun ja -taitojen opiskelua sekä vaalimalla avoimuutta, yhteisöllisyyttä ja dialogisuutta.
- Järjestöjen tulee pysyä yhteisenä tilana, jossa kansalaiset voivat kokoontua yhdenvertaisina ratkomaan erilaisia ongelmia demokratian hengessä. Niiden on voitettava ihmisten luottamus aina uudelleen. Tähän ne kykenevät tarjoamalla luotettavaa tietoa, innostamalla ja kannustamalla ja vaalimalla ihmiskuvaa, joka korostaa yhteisöllisyyttä, aktiivisuutta ja solidaarisuutta.

Lähteet:

Cordery, C. & Belal, A. R. (2019). NGO accounting and accountability: past, present and future. *Accounting Forum* 43:1. <https://www.tandfonline.com/doi/full/10.1080/01559982.2019.1593577>

Divjak, T. & Forbici, G. (2018). The future evolution of civil society in the European Union by 2030. Bryssel: European Economic and Social Committee. <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-04-17-886-en-n.pdf> (haettu 30.3.2022).

Fields, M., Lihavainen, L. & Vainio-Östergård, H. (2021.) Yhteisö on järjestöllisen sivistyksen ydin. Teoksessa M. Fields (toim.) *Järjestöissä me innostutaan. Oppiminen ja kestävä sivistys järjestötoiminnassa*, s. 12–15. Helsinki: Opintokeskus Sivis. https://www.ok-sivis.fi/media/materiaalit-osio/jarjestoissa-me-innostutaan_julkaisu.pdf (haettu 30.3.2022).

Freire, P. (2016.) *Sorrettujen pedagogiikka*. Tampere: Vastapaino.

Halava, I., Pantzar, M. & Lukin, E. (2018). Kansalaisjärjestö jälkiteollisessa artistiyhteiskunnassa. Helsinki: STEA. <https://static1.squarespace.com/static/5d6e377782e9bf0001baa334/t/5d6e3dc20e4ae80001ab-f0d9/1567505861339/STEA-Kansalaisj%C3%A4rjest%C3%B6-j%C3%A4lkiteollisessa-artistiyhteiskunnassa.pdf> (haettu 30.3.2022).

Jurvansuu, S., Kaskela, T. & Tourunen, J. (2021). Pienoisetnografinen tutkimus osallisuuden ulottuvuuksista mielenterveyskuntoutujien kohtaamispaikassa. *Tietopuu: Tutkimussarja 5/2021*. Helsinki: A-klinikkasäätiö. https://tiedostot.aklinikkasaaatio.fi/tutkittua/tietopuu_tutkimussarja_5_2021_pienoisetnografinen_tutkimus_osallisuuden_ulottuvuuksista.pdf (haettu 30.3.2022).

Kansalaisareena. (2021). vapaaehtoistyön tekeminen Suomessa 2021. https://kansalaisareena.fi/wp-content/uploads/2021/05/Vapaaehtoisty%C3%B6-tutkimusraportti_2021.pdf (haettu 30.3.2022).

Lahti, V-M. (2020.) *Sivistys turvaa tulevaisuutta*. Teoksessa K. Hannukainen (toim.) *Kestävän elämän muutovoimaa järjestöistä*, s. 11–14. Helsinki: Opintokeskus Sivis.

Lihavainen, L. & Fields, M. (2021). Järjestöissä oppiminen tuottaa sivistystä. Järjestöissä me innostutaan. *Oppiminen ja kestävä sivistys järjestötoiminnassa*, 41–46. Helsinki: Opintokeskus Sivis. https://www.ok-sivis.fi/media/materiaalit-osio/jarjestoissa-me-innostutaan_julkaisu.pdf (haettu 30.3.2022).

Martela, F. (2018). Ilman dialogia demokratia on pelkkää enemmistön tyranniaa. Helsinki: Sitra. <https://www.sitra.fi/blogit/ilman-dialogia-demokratia-pelkkaa-enemmiston-tyranniaa/> (haettu 30.2.2022).

Nivala, E. (2021.) *Osallisuuden moninaisuus*. Helsinki: Kansalaisfoorumi. <https://kansalaisyhteiskunta.fi/tietopankki/osallisuuden-moninaisuus/> (haettu 30.2.2022).

O'Brien, K. & Sygna, L. (2013.) *Responding to Climate Change: The Three Spheres of Transformation*. Oslo: cChange. https://www.sv.uio.no/iss/english/research/projects/adaptation/publications/1-responding-to-climate-change---three-spheres-of-transformation_obrien-and-sygna_webversion_final.pdf (haettu 30.3.2022).